

Kommittédirektiv

Förhandlare med uppgift att åstadkomma
samarbetslösningar på avfallsområdet

Dir.
2008:97

Beslut vid regeringssammanträde den 14 augusti 2008

Sammanfattning av uppdraget

En förhandlare tillkallas med uppgift att åstadkomma samarbetslösningar mellan kommuner och producenter av förpackningar och returpapper. Förhandlaren ska bland annat eftersträva en överenskommelse mellan kommunerna och Svensk Glasåtervinning AB om privatimporterade glasförpackningar. Förhandlaren ska även ta upp följande frågor med målsättningen att hitta överenskommelser som leder till ett förbättrat samarbete mellan producenter och kommuner:

- Servicenivån till hushåll vad gäller insamling av förpackningar och returpapper, i såväl tätort som glesbygd.
- Nedskräpningen av producenternas återvinningsstationer med avfall som kommunerna ansvarar för, såsom grovavfall.
- Avfall som hamnar i producentansvarets insamlingssystem men inte utgörs av förpackningar eller returpapper.
- Förpackningar och returpapper som inte sorteras ut av hushållen och därmed blir kommunernas ansvar.

En överenskommelse kan med fördel utgöras av en paketslösning i vilken dessa frågor behandlas. Förhandlaren ska eftersträva lösningar som uppnår största möjliga nytta för miljön och medborgarna till lägsta möjliga kostnad för marknadens aktörer och kommunerna.

Bakgrund

Samarbete mellan kommuner och producenter av förpackningar och returpapper

Producentansvar för förpackningar infördes 1994. Producenterna ska se till att utsorterade förpackningar som hushållen och andra förbrukare har lämnat i producenternas insamlingssystem transporteras bort samt återanvänds, återvinns eller tas om hand på ett annat miljömässigt godtagbart sätt. Det producentansvarsavfall som konsumenterna inte sorterar ut hamnar i hushållsavfallet och tas om hand av kommunerna. Det hamnar även avfall som kommunerna ska ansvara för i producenternas insamlingssystem. För att producentansvaret ska fungera effektivt krävs att producenter och kommuner kan samarbeta kring dessa frågor.

I syfte att bland annat förbättra samarbetet mellan kommuner och producenter beslöt regeringen 2004 att införa ett avfallsråd inom Naturvårdsverket. Därtill har regeringen i flera omgångar justerat lagstiftningen för att förtydliga ansvarsfördelningen mellan producenter och kommuner. Regeringen har även infört krav på att samråd ska hållas på lokal nivå för att därmed öka möjligheterna till ett väl fungerande samarbete mellan kommuner och producenter.

Regeringen anser att det fortfarande finns frågor där kommuner och producenter bör hitta lösningar för att få till stånd ett bättre samarbete. Därför tillsätter regeringen nu en förhandlare med uppgift att åstadkomma samarbetslösningar mellan kommuner och producenter av förpackningar och returpapper. Om inte lösningar kan hittas avser regeringen att överväga andra åtgärder, såsom lagstiftning, för att få till bättre fungerande lösningar gällande vissa frågor.

Regeringen ser bland annat behov av en samarbetslösning mellan producenter och kommuner i fråga om hanteringen av privatimporterade glasförpackningar. Andra frågor rör till exempel servicenivån till hushåll vad gäller insamling av förpackningar och returpapper samt problem med nedskräpning

av producenternas återvinningsstationer med avfall som kommunerna ansvarar för.

Privatimporterade glasförpackningar

Under ett antal år har privatimporten av öl-, vin- och spritflaskor från i huvudsak Danmark och Tyskland till främst södra Sverige legat på en hög nivå. För de flaskor som förs in i landet har ingen svensk förpackningsavgift betalats för att täcka kostnaderna för insamling och återvinning i Sverige. Därför har det blivit ett problem för Svensk Glasåtervinning AB, som är det materialbolag som har de svenska glasproducenternas uppdrag att samla in och återvinna förbrukat förpackningsglas i Sverige. Det insamlade glaset från utlandet innebär nämligen en kostnad för Svensk Glasåtervinning AB, eftersom intäkten från försäljningen av det processade materialet inte täcker utgifterna för insamlingssystemet och behandlingen av glaset.

Naturvårdsverket redovisade under 2004 ett uppdrag till regeringen med förslag på hur problemet med de privatimporterade glasförpackningarna skulle lösas (dnr M2004/4275/Kk). Verket föreslog olika finansiella lösningar, varav en var att kommunerna skulle stå för kostnaden för de privatimporterade glasförpackningarna.

Avfall Sverige och Sveriges Kommuner och Landsting har, i samarbete med Svensk Glasåtervinning AB, tagit fram ett förslag till överenskommelse. Den går ut på att kommunerna lämnar en ersättning till Svensk Glasåtervinning AB och i gengäld får möjlighet att använda deras insamlings- och återvinningssystem även för privatinförda glasförpackningar. Huvuddelen av kommunerna har dock inte varit beredda att teckna avtalet med Svensk Glasåtervinning AB. Kommunerna har bland annat inväntat att frågan om privatinförda glasförpackningar är en alltför begränsad frågeställning.

Övriga frågor

En rad frågor har varit föremål för diskussion mellan kommuner och producenter för förpackningar och returpapper under senare år. Förpacknings- och tidningsinsamlingen har under det

senaste året omstrukturerats och en del återvinningsstationer i främst glesbebyggda områden har lagts ner. Detta har lett till omfattande kritik från vissa berörda kommuner. I Naturvårdsverkets avfallsråd ställde sig alla representanter bakom en överenskommelse 2004 beträffande insamling av förpackningsavfall och returpapper. I denna beskrevs producenternas ansvar vad gäller servicenivå och vad som är ett lämpligt insamlingssystem i enlighet med lagstiftningen. För glesbebyggda områden gjordes delvis undantag från överenskommelsens skrivningar om servicenivå. Naturvårdsverket överväger även att ta fram föreskrifter med mer specifika kriterier på servicenivå. Regeringen ser ett behov av att samarbetet förbättras mellan producenter och kommuner vad gäller servicenivån i tätort och glesbygd.

Producenterna har i sin tur kritiserat kommunerna för att det brister i vissa kommuner med insamling av grovavfall, och att detta leder till mer nedskräpade återvinningsstationer. I samrådet på lokal nivå ska åtgärder för att förhindra nedskräpning diskuteras. Det kan dock finnas skäl att på en mer generell nivå ta upp denna fråga i syfte att hitta samarbetslösningar.

Andra frågor där meningsskiljaktigheter kan finnas mellan kommuner och producenter rör de fall då hushållen sorterar felaktigt eller inte alls och avfallet därmed hamnar i den andra partens insamlingssystem.

Uppdraget

En förhandlare tillkallas med uppgift att åstadkomma samarbetslösningar mellan kommuner och producenter av förpackningar och returpapper. Förhandlaren ska bland annat eftersträva en överenskommelse mellan kommunerna och Svensk Glasåtervinning AB rörande privatimporterade glasförpackningar. Överenskommelsen bör syfta till att på lång sikt säkerställa en väl fungerande glasåtervinning. Förhandlaren ska även ta upp följande frågor med målsättningen att hitta överenskommelser som leder till ett förbättrat samarbete mellan producenter och kommuner:

- Servicenivån till hushåll vad gäller insamling av förpackningar och returpapper, i såväl tätort som glesbygd.
- Nedskräpningen av producenternas återvinningsstationer med avfall som kommunerna ansvarar för, såsom grovavfall.
- Avfall som hamnar i producentansvarets insamlingssystem men inte utgörs av förpackningar eller returpapper.
- Förpackningar och returpapper som inte sorteras ut av hushållen och därmed blir kommunernas ansvar.

En överenskommelse kan med fördel utgöras av en pakettlösning i vilken dessa frågor behandlas. Förhandlaren ska i uppdraget samråda med Naturvårdsverket och med de övriga intressenter som inte är kommuner eller producenter av förpackningar och returpapper. Förhandlaren ska eftersträva lösningar som uppnår största möjliga nytta för miljön och medborgarna till lägsta möjliga kostnad för marknadens aktörer och kommunerna.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 november 2008.

(Miljödepartementet)